

Learning Options Contracts of Saffron

آموزش قراردادهای اختیار معامله زعفران

شرکت بورس کالای ایران

شرکت بورس کالای ایران

آموزش قراردادهای اختیار معامله زعفران

ناشر: روابط عمومی و بین الملل شرکت بورس کالای ایران

چاپ نخست: زمستان ۱۳۹۷

فهرست

۴	« اختیار معامله چیست؟
۵	« قیمت اعمال
۵	« زمان سررسید
۶	« انواع اختیار معامله
۱۰	« سبک اعمال
۱۱	« وضعیت اختیار معامله از لحاظ بازدهی
۱۳	« موقعیت باز
۱۴	« خروج از بازار
۱۴	« وجه تضمین اولیه
۱۵	« وجه تضمین لازم
۱۵	« نعام معاملات
۱۶	« قیمت پایانه
۱۷	« اعمال قرارداد و فرآیند تحویل در سررسید
۱۸	« سوالات متداول

« اختیار معامله چیست؟ »

اختیار معامله شامل دو نوع قرارداد **اختیار معامله خرید** (Call Option) و **اختیار معامله فروش** (Put Option) می باشد که در این بروشور آموزشی به اختصار "کال" به جای اختیار معامله خرید و "پوت" به جای اختیار معامله فروش استفاده خواهد شد.

هریک از قراردادهای کال و پوت میان دو نفر منعقد می گردد و بابت این معامله مبلغی از طرف خریدار قرارداد به فروشنده قرارداد تعلق می گیرد. این مبلغ قیمت اختیار معامله نامیده می شود. به موجب این قرارداد و پرداخت این مبلغ؛

- **در قرارداد کال؛** خریدار قرارداد این حق را پیدا می کند که در سررسید، از فروشنده قرارداد، مقدار مشخصی از یک دارایی را به قیمت معین (قیمت اعمال) خریداری نماید. در واقع در این قرارداد خریدار، حق خرید کالا را خریداری کرده است.
- **و در قرارداد پوت؛** خریدار قرارداد این حق را پیدا می کند که در سررسید، مقدار مشخصی از یک دارایی را به قیمت معین (قیمت اعمال) به فروشنده قرارداد بفروشد. در واقع در این قرارداد خریدار، حق فروش کالا را خریداری کرده است.

توضیحات و تفاوت قرارداد کال و پوت در بخش های بعدی به طور کامل توضیح داده خواهد شد.

« قیمت‌اعمال

قیمتی که در آینده، خرید و فروش کالای مورد نظر بر مبنای آن انجام می‌گیرد. این مبلغ در سررسید قرارداد و هنگام استفاده از اختیار باید پرداخت شود.

قیمت‌های اعمال توسط بورس برای هر کالا تعیین می‌شود. به عنوان مثال اگر قیمت هر گرم زعفران ۱۲۵۰۰ تومان باشد، بورس سه قیمت اعمال بیشتر، کمتر و نزدیک قیمت نقدی تعیین خواهد کرد. مثلاً قیمت‌های ۱۲، ۱۳ و ۱۴ هزار تومانی را برای انجام معامله راه‌اندازی می‌کند.

« زمان‌سررسید

بازه زمانی است که در انتهای آن بازه، خریدار اختیار معامله در صورت تمایل می‌تواند از حقی که اختیار معامله برای او قائل شده است استفاده نماید. زمان سررسید توسط بورس تعیین می‌شود. به عنوان مثال بورس، قیمت‌های اعمال ۱۲، ۱۳ و ۱۴ هزار تومانی را برای زعفران، برای سررسید اسفند ماه راه‌اندازی می‌کند و خریداران در صورت تمایل و با بررسی قیمت‌های نقدی در اسفند ماه، تصمیم به استفاده از اختیار خود می‌گیرند.

« انواع اختیار معامله »

همان طور که گفتیم اختیار معامله ها را به دو نوع کلی، اختیار خرید (کال) و اختیار فروش (پوت) می توان تقسیم نمود:

« الف- اختیار کال »

این نوع اختیار معامله به خریدار این اجازه را می دهد که مقدار مشخص از یک دارایی را در آینده، در زمانی مشخص و به قیمتی معین خریداری نماید.

به عنوان مثال فرض کنید قرارداد کال را با دارایی پایه زعفران در شرکت بورس کالای ایران قابل معامله می باشد.

فردی برای اسفند ماه می خواهد زعفران خریداری کند و پیش بینی می کند که در اسفند ماه قیمت زعفران به بیش از ۱۳ هزار تومان خواهد رسید. هم اکنون قیمت هر گرم زعفران در بازار نقدی در دی ماه، ۱۲۵۰۰ تومان می باشد. لذا این فرد، قرارداد کال را با قیمت اعمال ۱۳ هزار تومان برای سر رسید اسفند به قیمت ۸۰۰ تومان (قیمت قرارداد اختیار) خریداری می کند. اگر پایان اسفند، پیش بینی وی درست باشد و قیمت نقدی زعفران بیش از ۱۳ هزار تومان باشد (مثلاً ۱۴ هزار تومان)؛ این فرد در سر رسید قرارداد اختیار می تواند هر گرم زعفران را با قیمت ۱۳ هزار تومان (قیمت اعمال) از فروشنده اختیار بخرد.

در اینجا این فرد در قرارداد کال به ازای هر گرم زعفران، ۲۰۰ تومان سود کرده است. (سود این فرد برابر ۱۰۰۰ تومان تفاوت قیمت اعمال با قیمت نقدی است ولی با در نظر گرفتن ۸۰۰ تومانی که بابت خرید اختیار پرداخت کرده است، در کل معادل ۲۰۰ تومان در هر گرم زعفران سود می کند).

حال اگر بر خلاف پیش بینی وی، قیمت نقدی هر گرم زعفران در سر رسید نسبت به دی ماه کاهش داشته باشد و به ۱۲ هزار تومان رسیده باشد. بدیهی است که این فرد از حق خرید خود استفاده نمی کند و اصطلاحاً اختیار معامله را اعمال نمی کند (چرا که می تواند در

بازار نقدی، هر گرم زعفران را به قیمت کمتر از قیمت اعمال (کمتر از ۱۳ هزار تومان) بخرد) و در نتیجه فقط زبانی معادل ۸۰۰ تومان بابت هزینه خرید اختیار که در ابتدای انعقاد قرارداد پرداخته بود را متحمل می‌شود.

قابل ذکر است تصمیم‌گیری برای اعمال قرارداد به عهده خریدار اختیار معامله می‌باشد. فروشنده اختیار معامله می‌بایست از تصمیم خریدار تبعیت کند. با توجه به شرایط قیمتی دارایی پایه، ممکن است خریدار اختیار معامله، احساس کند که استفاده از اختیار معامله منفعتی برای او به همراه ندارد که در این حالت می‌تواند هیچگاه از اختیار معامله خود استفاده ننماید.

« ب. اختیار پوت

این نوع اختیار معامله به خریدار خود این اجازه را می‌دهد که مقدار مشخص از یک دارایی را در آینده در زمانی مشخص و با قیمتی معین به فروشنده اختیار معامله بفروشد.

به عنوان مثال فرض کنید قرارداد پوت با دارایی پایه زعفران در شرکت بورس کالای ایران قابل معامله می‌باشد.

فردی می‌خواهد محصول خود را در اسفند ماه بفروشد و پیش‌بینی می‌کند که در اسفند ماه قیمت زعفران کاهش خواهد داشت و به کمتر از ۱۲ هزار تومان خواهد رسید. هم‌اکنون قیمت هر گرم زعفران در بازار نقدی در دی ماه، ۱۲۵۰۰ تومان می‌باشد. لذا این فرد قرارداد پوت را با قیمت اعمال ۱۳ هزار تومان برای سررسید اسفند به قیمت ۳۰۰ تومان (قیمت قرارداد اختیار) خریداری می‌کند. اگر پایان اسفند، پیش‌بینی وی درست باشد و قیمت نقدی زعفران به ۱۲ هزار تومان برسد؛ این فرد در سررسید قرارداد اختیار می‌تواند هر گرم زعفران را با قیمت ۱۳ هزار تومان (قیمت اعمال) به فروشنده اختیار بفروشد.

در اینجا این فرد در قرارداد پوت به ازای هر گرم زعفران، ۷۰۰ تومان سود کرده است. (سود این فرد برابر ۱۰۰۰ تومان تفاوت قیمت اعمال

با قیمت نقدی است ولی با در نظر گرفتن ۳۰۰ تومانی که بابت خرید اختیار پرداخت کرده است، در کل معادل ۷۰۰ تومان در هر گرم زعفران سود می‌کند).

حال اگر بر خلاف پیش‌بینی وی، قیمت نقدی هر گرم زعفران در سررسید نسبت به دی ماه افزایش داشته باشد و به ۱۴ هزار تومان رسیده باشد، بدیهی است که این فرد از حق فروش خود استفاده نمی‌کند و اصطلاحاً اختیار معامله را اعمال نمی‌کند (چرا که می‌تواند در بازار نقدی، هر گرم زعفران را به قیمت بیشتر از قیمت اعمال (بیشتر از ۱۳ هزار تومان) بفروشد) و در نتیجه فقط زیانی معادل ۳۰۰ تومان بابت هزینه خرید اختیار که در ابتدای انعقاد قرارداد پرداخته بود را متحمل می‌شود.

قابل ذکر است تصمیم‌گیری برای اعمال قرارداد به عهده خریدار اختیار معامله می‌باشد. فروشنده اختیار معامله می‌بایست از تصمیم خریدار تبعیت کند. با توجه به شرایط قیمتی دارایی پایه، ممکن است خریدار اختیار معامله، احساس کند که استفاده از اختیار معامله منفعتی برای او به همراه ندارد که در این حالت می‌تواند هیچگاه از اختیار معامله خود استفاده ننماید.

« قیمت اختیار^۲ »

در هر یک از قراردادهای کال و پوت، خریدار مبلغی را تحت عنوان قیمت اختیار به فروشنده می‌پردازد. برای مثال در نمادهای معاملاتی مربوط به قیمت‌های اعمالی که بورس راه اندازی کرده است، مشتریان به قیمت‌های متفاوتی اقدام به معامله می‌کنند، به قیمت‌های که توسط مشتریان ثبت و معامله می‌شود، قیمت اختیار گفته می‌شود. در ازای پرداخت این مبلغ، در قرارداد کال، خریدار این اختیار را خواهد داشت که در سررسید، کالا را به قیمت اعمال از فروشنده خریداری کند، در قرارداد پوت هم خریدار این اختیار را خواهد داشت که در سررسید،

کالا را به قیمت اعمال به فروشنده‌ی اختیار، بفروشد.

« اعمال اختیار

هنگامی که خریدار اختیار معامله، از اختیار خود استفاده می‌کند، گفته می‌شود که خریدار قرارداد خود را "اعمال" کرده است. با توجه به سبک اعمال در قراردادهای اختیار معامله شرکت بورس کالای ایران، اگر خریدار در سررسید، با بررسی قیمت نقدی و قیمت اعمال، تصمیم به استفاده از اختیار خود بگیرد، اصطلاحاً گفته می‌شود که تصمیم به اعمال اختیار خود گرفته است.

« سبک اعمال

اختیار معامله‌ها از نظر سبک اعمال به دو دسته کلی تقسیم می‌شوند:
اختیار معامله اروپایی و اختیار معامله آمریکایی

« اختیار معامله اروپایی

اختیار معامله اروپایی، اختیار معامله‌هایی هستند که اعمال آن‌ها فقط در زمان سررسید مقرر شده، صورت می‌پذیرد و خریدار اختیار معامله هیچ‌گاه قبل از زمان سررسید قید شده در اختیار معامله مجاز به استفاده از اختیار معامله خود نمی‌باشد. قراردادهای اختیار معامله در شرکت بورس کالای ایران با سبک اعمال اروپایی راه اندازی می‌شود.

« اختیار معامله آمریکایی

تفاوتی که این نوع اختیار معامله‌ها با اختیار معامله‌های اروپایی دارند در زمان مجاز برای اعمال این اختیار معامله‌ها می‌باشد. اختیار معامله‌های آمریکایی برخلاف اختیار معامله‌های اروپایی در هر تاریخی قبل از زمان سررسید قابل اعمال می‌باشند. مثلاً اگر يك اختیار معامله آمریکایی برای مدت ۶ ماه بسته شده باشد، چنانچه قبل از ۶ ماه (مثلاً بعد از ۳ ماه از زمان انعقاد اختیار معامله)، خریدار اختیار معامله احساس کند که با اعمال اختیار معامله خود، از سود خوبی برخوردار می‌شود می‌تواند در همان زمان اختیار معامله را اعمال و از حق خود استفاده کند.

بطور کلی اختیار معامله‌های آمریکایی در مقایسه با اختیار معامله‌های اروپایی به دلیل اینکه از ریسک بالاتری برای فروشنده اختیار معامله برخوردار هستند، قیمت بالاتری در مقایسه با اختیار معامله‌های اروپایی دارند

« وضعیت اختیار معامله از لحاظ بازدهی

وضعیت در سود یا در زیان بودن اختیار معامله از نگاه خریدار آن بررسی می شود. یک قرارداد اختیار معامله از نظر بازدهی می تواند در یکی از سه حالت زیر باشد:

« اختیار معامله در سود^۳

يك اختیار معامله را در سود می نامیم اگر چنانچه فرد خریدار با اعمال آن به سود برسد. به عنوان مثال اگر در قرارداد کال، قیمت نقدی کالا بیشتر از قیمت اعمال قرارداد اختیار باشد، بدین معنی است که خریدار با اعمال اختیار، کالای مورد نظر را با قیمتی کمتر از قیمت نقدی، از فروشنده اختیار خواهد خرید و در نتیجه سود خواهد برد. در این حالت گفته می شود که اختیار معامله در سود است.

« اختیار معامله بی تفاوت^۴

يك اختیار معامله را بی تفاوت می نامیم اگر چنانچه فرد خریدار با اعمال آن نه به سودی برسد و نه زیان کند. برای مثال اگر در قرارداد کال، قیمت اعمال قرارداد اختیار برابر با قیمت نقدی کالا باشد، برای خریدار اختیار فرقی ندارد که کالا را از بازار نقدی تهیه کند یا قرارداد را اعمال کند. در نتیجه در این حالت گفته می شود که اختیار معامله بی تفاوت نسبت به سود یا زیان است.

« اختیار معامله در زیان^۵

يك اختیار معامله را در زیان می نامیم چنانچه خریدار آن با اعمال اختیار معامله زیان کند. طبیعی است که اختیار معامله های در زیان هیچ گاه اعمال نمی شوند. به عنوان مثال اگر در قرارداد کال، قیمت نقدی کمتر از قیمت اعمال قرارداد باشد، خریدار با اعمال آن زیان می کند. در نتیجه منطقی نیست که از اختیار خود استفاده کند چرا که

3. In the money (ITM)

4. At the money (ATM)

5. Out of the money (OTM)

می تواند کالای مورد نظر را با قیمتی کمتر، از بازار نقدی تهیه کند. در این حالت گفته می شود اختیار معامله در زیان است. به طور کلی وضعیت بازدهی اختیار معامله خرید و فروش، برای دارنده آن به شرح زیر خواهد بود:

اختیار فروش	اختیار خرید	
اختیار معامله در زیان است	اختیار معامله در سود است	قیمت نقدی < قیمت اعمال
اختیار معامله بی تفاوت است	اختیار معامله بی تفاوت است	قیمت نقدی = قیمت اعمال
اختیار معامله در سود است	اختیار معامله در زیان است	قیمت نقدی > قیمت اعمال

« موقعیت‌باز

موقعیت‌باز خرید: در قراردادهای کال و پوت، کسی که اقدام به خرید اختیار می‌کند، دارای موقعیت‌باز خرید خواهد شد و در صورتی که موقعیت‌باز خود را با اخذ موقعیت معکوس نبندد، موقعیت‌باز وی تا سررسید قرارداد باز خواهد بود و در صورت در سود بودن قرارداد، وی امکان اعمال آن را در سررسید خواهد داشت.

دارنده موقعیت‌باز در قرارداد کال، حق خرید کالا را دارد. دارنده موقعیت‌باز در قرارداد پوت، حق فروش کالا را دارد. در هر صورت در هر دو قرارداد کال و پوت، این دارنده موقعیت خرید است که می‌تواند تصمیم به اعمال و استفاده از حق خود بگیرد و دارنده موقعیت فروش ملزم به ایفای تعهدات است.

موقعیت‌باز فروش: در قراردادهای کال و پوت، کسی که در طرف مقابل خریدار مذکور در بند فوق، اقدام به فروش قرارداد اختیار می‌کند، دارای موقعیت‌باز فروش خواهد شد و در صورتی که موقعیت‌باز خود را با اخذ موقعیت معکوس نبندد، موقعیت‌باز وی تا سررسید قرارداد باز خواهد بود. در صورتی که موقعیت فروش تا سررسید باز بماند، و دارنده موقعیت خرید، تصمیم به اعمال بگیرد، دارنده موقعیت فروش ملزم به ایفا می‌باشد. در واقع در قرارداد کال، دارنده موقعیت فروش باید کالا را به قیمت اعمال به دارنده موقعیت خرید تحویل دهد؛ در قرارداد پوت نیز دارنده موقعیت فروش باید کالا را به قیمت اعمال از دارنده موقعیت خرید، خریداری کند.

« خروج از بازار

الف) دارنده موقعیت خرید اختیار معامله کال و پوت می تواند به یکی از سه روش زیر از قرارداد خارج شود:

موقعیت خود را ببندد^۶: خریدار قرارداد اختیار، چون قبلاً یک قرارداد را خریده پس می تواند با فروش عین آن قرارداد به شخص دیگر، موقعیت باز خود را بسته و از بازار خارج می شود.

از حق خود استفاده کند^۷: خریدار قرارداد اختیار می تواند از حق خود برای فروش یا خرید کالا استفاده نماید و قرارداد را اعمال کند. اعمال بر اساس اختیار معامله اروپایی در تاریخ سررسید ممکن خواهد بود.

از حق خود استفاده نکند: خریدار قرارداد اختیار در صورتی که استفاده از حق اختیار به سودش نباشد در تاریخ سررسید از حق خود استفاده نخواهد کرد و خود به خود قرارداد باطل خواهد شد.

ب) دارنده موقعیت فروش اختیار معامله کال و پوت نیز چون به عنوان فروشنده در قرارداد شرکت کرده است در طول دوره معاملاتی و تا قبل از سررسید می تواند قرارداد را به شخص دیگری واگذار کند (یعنی موقعیت معکوس اخذ کند)، موقعیت خود را ببندد و از بازار خارج شود.

« وجه تضمین اولیه

با توجه به اینکه دارنده موقعیت خرید در قراردادهای اختیار، حق اعمال دارد، در هر دو قرارداد کال و پوت، نیاز به تودیع وجه تضمین ندارد لیکن جهت ثبت سفارش خرید فقط باید ارزش معامله به همراه کارمزدهای مربوطه را در حساب عملیاتی خود داشته باشد. ارزش معامله برابر است با قیمت اختیار مورد نظر ضربدر اندازه قرارداد.

ولی از آنجایی که مشتری فروشنده ملزم به ایفای تعهدات در قبال مشتری خریدار می باشد، مشتری برای ثبت سفارش فروش باید مبلغی تحت عنوان وجه تضمین اولیه، در حساب عملیاتی خود داشته باشد. مبلغ محاسبه شده برای وجه تضمین اولیه فقط در زمان ثبت سفارش

6. Offset

7. Exercise

فروش کاربرد خواهد داشت. این مبلغ ممکن است در روزهای مختلف، متفاوت باشد. لذا مبلغ آن توسط بورس محاسبه و در تابلو معاملاتی قابل مشاهده است.

« وجه تضمین لازم

مبلغ وجه تضمین اولیه فقط برای ثبت سفارشات فروش کاربرد دارد. ولی برای سفارشات فروشی که ثبت و معامله شده اند و در واقع موقعیت باز فروش محسوب می شوند، در پایان جلسه معاملاتی، بورس مبلغ نهایی وجه تضمین را تحت عنوان وجه تضمین لازم، اعلام و بر اساس آن وضعیت مشتریان داری موقعیت باز فروش را مشخص می نماید. بدین معنی که بورس هر روز وجه تضمین لازم را محاسبه و در سامانه معاملاتی اعلام می کند. در نتیجه بر اساس مبلغی که هر روز اعلام می شود مشتری می بایست حداکثر ۷۰٪ از مبلغ اعلام شده را در حساب عملیاتی خود داشته باشد در غیر این صورت خطاریه افزایش وجه تضمین دریافت خواهد کرد. در صورت دریافت خطاریه، باید حساب عملیاتی خود را شارژ نماید یا موقعیت خود را ببندد.

« نماد معاملاتی

متشکل از نام دارایی پایه، ماه و سال قرارداد، نوع اختیار و قیمت اعمال می باشد. به عنوان مثال نماد معاملاتی SAFES97C13، به شرح زیر قابل توصیف می باشد:

علامت	شرح
SAF	نام اختصاری داری پایه؛ زعفران (Saffron)
ES	نام اختصاری ماه قرارداد؛ اسفند ماه
۹۷	سال قرارداد
C	نام اختصاری نوع اختیار معامله؛ اختیار معامله کال (Call)
۱۳	علامت اختصاری قیمت اعمال؛ در اینجا منظور قیمت ۱۳۰،۰۰۰ ریال می باشد.

« قیمت پایانی

اگر قرارداد اختیار معامله‌ای در یک روز معاملاتی معامله شود، قیمت پایانی قرارداد اختیار معامله، میانگین وزنی قیمت معاملات انجام شده طی آن روز معاملاتی است. ولی اگر در آن روز معاملاتی، قراردادی معامله نشود، قیمت پایانی قرارداد اختیار معامله در روز کاری قبل به عنوان قیمت پایانی در نظر گرفته خواهد شد. که در صورت عدم انجام معامله به صورت متوالی در آن نماد، این روند (استفاده از قیمت پایانی روز قبل) حداکثر تا ۲ روز کاری ادامه خواهد داشت، پس از آن، بورس قیمت پایانی قرارداد اختیار معامله را بر اساس قیمت پایانی قراردادهای زیرگروه هم‌ماه آن نماد و یا به صورت تئوریک محاسبه می‌نماید. قیمت پایانی در محاسبه مقدار وجه تضمین لازم برای هر قرارداد تاثیر خواهد داشت.

« اعمال قرارداد و فرآیند تحویل در سررسید

با توجه به اینکه سبک اعمال قراردادهای اختیار معامله در شرکت بورس کالای ایران اروپایی می باشد، در سررسید، خریدار می تواند درخواست اعمال خود را به بورس ارائه دهد. ارائه درخواست اعمال به معنی آغاز انجام فرآیند تخصیص می باشد.

ارائه درخواست اعمال فقط در قراردادهای در سود امکان پذیر است و درخواست اعمال ارائه شده خریداران در نمادهای در زیان وارد فرآیند تحویل نخواهد شد.

اگر خریدار کال قرارداد در سود خود را اعمال کند، فروشنده کال موظف به تحویل دارایی پایه و اگر خریدار پوت قرارداد در سود خود را اعمال کند، فروشنده پوت موظف به واریز ارزش قرارداد می باشد. در صورتی که فروشنده چه در قرارداد کال و چه در قرارداد پوت تعهدات خود را ایفا نکند (بدین معنی که فروشنده کال، کالا را تحویل ندهد و فروشنده پوت نیز ارزش قرارداد را به حساب خود واریز نکند)، درصدی از ارزش قرارداد به عنوان جریمه، به همراه مابه التفاوت قیمت اعمال و قیمت نقدی کالا در روز سررسید از حساب فروشنده برداشت به حساب خریدار واریز خواهد شد.

« سود و زیان معاملات اختیار چگونه محاسبه می‌شود؟ آیا همانند معاملات قراردادهای آتی، در پایان هر روز معاملاتی به مشتریان سود و زیان تعلق می‌گیرد؟

سود و زیان روزانه در معاملات اختیار معامله وجود ندارد. تنها در زمان خرید یا فروش اختیار، قیمت اختیار از حساب خریدار کسر و به حساب فروشنده واریز خواهد شد. می‌دانیم که به مبلغی که خریدار اختیار پرداخت و فروشنده اختیار دریافت می‌کند، "قیمت اختیار" گفته می‌شود. خریداران و فروشندگان برای انجام معامله این قیمت را در سامانه ثبت می‌کنند. لذا این قیمت اختیار است که در پایان روز معاملاتی از حساب عملیاتی خریدار اختیار برداشت و به حساب عملیاتی فروشنده اختیار واریز می‌شود. لذا در صورتی که فرد موقعیت باز از روزهای قبل داشته باشد، واریز و برداشت روزانه به عنوان سود یا زیان موقعیت‌های باز نخواهد داشت.

سود و زیان در قراردادهای اختیار معامله اروپایی در سررسید قرارداد و با توجه به قیمت نقدی تحقق خواهد یافت.

« قیمت اعمال چیست و چه کسی آن را تعیین می‌کند؟

قیمت اعمال قیمتی است که توسط بورس تعیین و در نماد معاملاتی درج می‌شود. در واقع قیمت‌های مختلفی است که برای يك کالا در سررسید معین تعیین می‌شود. برای مثال بورس کالا برای زعفران در سررسید اسفند ماه سه نماد اختیار خرید (کال) با قیمت‌های اعمال ۱۳، ۱۲ و ۱۴ هزار تومانی تعریف کرده است. بدین معنی که مشتریان بر اساس پیش‌بینی خود در خصوص قیمت زعفران می‌توانند حق خرید زعفران با قیمت‌های فوق را از فروشنده اختیار خریداری کنند.

این قیمت‌ها با توجه به قیمت‌های نقدی زعفران در روز راه‌اندازی تعیین شده است. با توجه به تغییرات قیمت زعفران در روزهای بعد، نمادهای جدید معاملات با قیمت‌های اعمال جدید نیز قابل تعریف

می باشد که در صورت لزوم بورس اقدام به تعریف نماد با قیمت اعمال جدید می نماید.

« تفاوت "فروشنده اختیار خرید" با "اختیار فروش" چیست؟

«فروشنده اختیار خرید» (یا همان فروشنده کال) کسی است که با تودیع وجه تضمین اقدام به فروش اختیار خرید (یا همان کال) می کند، یعنی به عنوان طرف مقابل کسی قرار می گیرد که می خواهد حق خرید دارایی را در سررسید بخرد.

ولی «اختیار فروش» (یا همان پوت) یک قرارداد است. قراردادی که در آن حق فروش دارایی در سررسید معامله می شود. در آن یک طرف خریدار اختیار فروش (خریدار پوت) و طرف دیگر فروشنده اختیار فروش (فروشنده پوت) می باشد.

« چه کسانی نیاز به تودیع وجه تضمین اولیه دارند؟

کسی که اقدام به اخذ موقعیت فروش می کند، می بایست مبلغ وجه تضمین اولیه متناسب با آن قرارداد را در حساب عملیاتی خود داشته باشد.

کسی که اقدام به اخذ موقعیت خرید می کند، نیاز به تودیع وجه تضمین اولیه ندارد. ولی باید ارزش قرارداد خود را (قیمت اختیار ضربدر تعداد قرارداد) به همراه کارمزد معاملاتی را در حساب عملیاتی خود داشته باشد.

« موقعیت خرید دارم، آیا برای اخذ موقعیت فروش برای خروج از بازار

نیاز باید وجه تضمین اولیه داشته باشم؟

دارنده موقعیت خرید می تواند با اخذ موقعیت فروش (بدون نیاز به تودیع وجه تضمین) از بازار خارج شود.

دارنده موقعیت فروش نیز با اخذ موقعیت خرید، می تواند از بازار خارج شود (وجه تضمین تودیع شده این فرد پس از کسر ارزش قرارداد خریداری شده، آزاد خواهد شد)

« تضامین قراردادهای اختیار به چه صورت در حساب مشتری بلوکه می‌شود؟

- به ازای هر موقعیت باز خرید، ارزش قرارداد (قیمت اختیار ضربدر حجم) مربوطه در حساب عملیاتی بلوکه می‌گردد.
- به ازای هر موقعیت باز فروش روز جاری، وجه تضمین اولیه مربوط به آن قرارداد در حساب عملیاتی بلوکه می‌شود.
- به ازای هر موقعیت باز فروش روزهای گذشته، وجه تضمین لازم مربوط به آن قرارداد در حساب عملیاتی بلوکه می‌شود.
- در صورتی که مشتری موقعیت باز فروش داشته باشد و با اتخاذ موقعیت خرید، موقعیت باز فروش خود را ببندد، تفاوت وجه تضمین مربوط به موقعیت فروش با ارزش قراردادی که خریده است بلوکه باقی می‌ماند. یعنی وجه تضمین آزاد می‌شود و به جای آن ارزش قرارداد بلوکه می‌گردد.
- در صورتی که مشتری موقعیت باز خرید داشته باشد و با اتخاذ موقعیت فروش، موقعیت باز خرید خود را ببندد، مبلغ حاصل از فروش در حساب عملیاتی وی در لحظه انجام معامله منظور می‌گردد.

« فرآیند تحویل در قرارداد کال چگونه است؟ مهلت مجدد به چه کسی تعلق می‌گیرد؟

خریدار تا ۱۵ دقیقه بعد از پایان ساعت معاملاتی آخرین روز معاملاتی فرصت دارد درخواست اعمال خود را از طریق کارگزار اعلام کند. فروشنده نیز تا ۱۵ دقیقه بعد از پایان ساعت معاملاتی آخرین روز معاملاتی فرصت دارد گواهی سپرده کالایی انبار مورد نظر را تهیه نماید. (فروشنده می‌بایست بر اساس اطلاعاتی که بورس در مورد فرآیند تحویل منتشر می‌کند، تا مهلت تعیین شده کالارابه محل تعیین شده تحویل دهد و رسید دریافت کند یا از طریق گواهی سپرده کالایی

اقدام به تامین دارایی کند)

خریداری که درخواست اعمال ندهد وارد فرآیند تحویل نخواهد شد. بدیهی است فروشنندگانی که طرف مقابل آنها درخواست اعمال نداده باشند نیز وارد فرآیند تحویل نخواهند شد.

در صورتی که فروشننده‌ای نکول کرده باشد و گواهی سپرده کالایی انبار را نداشته باشد و طرف مقابلش نیز (یعنی خریدار) با وجود ارائه درخواست اعمال، وجه کامل ارزش قرارداد را به حساب خود واریز نکرده باشند، هر دو تسویه نقدی خواهند شد و فروشننده مابه‌التفاوت قیمت نقدی و قیمت اعمال را به خریدار پرداخت می‌کند.

در صورتی که فروشننده‌ای وجود داشته باشد که گواهی سپرده کالایی انبار را نداشته باشد ولی طرف مقابلش (یعنی خریدار) ارزش قرارداد را واریز کرده باشد، (فروشننده) تسویه نقدی شده و درصدی از ارزش قرارداد را به عنوان جریمه نکول به همراه مابه‌التفاوت قیمت نقدی و قیمت اعمال به خریدار پرداخت می‌کند.

در صورتی که فروشننده گواهی سپرده کالایی انبار را نداشته باشد ولی طرف مقابلش (خریدار) با وجود ارائه درخواست اعمال، ارزش قرارداد را واریز نکرده باشد، بورس کالا به خریدار مجدداً مهلت خواهد داد که مبلغ مورد نظر را واریز کند. در صورتی که خریدار وجه را واریز کند، می‌تواند کالا را از فروشننده تحویل بگیرد، در غیر این صورت (عدم واریز وجه توسط خریدار) درخواست اعمال خریدار کان لم یکن بوده و کالا به وی تحویل داده نمی‌شود و فروشننده نیز بدون پرداخت جریمه کالا را از انبار باز پس خواهد گرفت.

« فرآیند تحویل در قرارداد کال چگونه است؟ مهلت مجدد به چه کسی تعلق می‌گیرد؟ »

خریدار تا ۱۵ دقیقه بعد از پایان ساعت معاملاتی آخرین روز معاملاتی فرصت دارد درخواست اعمال خود را از طریق کارگزار اعلام کند. فروشننده نیز تا ۱۵ دقیقه بعد از پایان ساعت معاملاتی آخرین روز

معاملاتی فرصت دارد ارزش قرارداد را به حساب خود واریز نماید. خریداری که درخواست اعمال ندهد وارد فرآیند تحویل نخواهد شد. بدیهی است فروشندگانی که طرف مقابل آنها درخواست اعمال نداده باشند نیز وارد فرآیند تحویل نخواهند شد.

در صورتی که فروشنده‌ای نکول کرده باشد ارزش قرارداد را به حساب خود واریز نکرده باشد و طرف مقابلش نیز (یعنی خریدار) با وجود ارائه درخواست اعمال، گواهی سپرده کالایی انبار را نداشته باشد یا کالا را به انبار تحویل نداده باشد، هر دو تسویه نقدی خواهند شد و فروشنده مابه‌التفاوت قیمت نقدی و قیمت اعمال را به خریدار پرداخت می‌کند. در صورتی که فروشنده‌ای وجود داشته باشد که ارزش قرارداد را به حساب خود واریز نکرده باشد ولی طرف مقابلش (یعنی خریدار) گواهی سپرده کالایی انبار را داشته باشد، (فروشنده) تسویه نقدی شده و درصدی از ارزش قرارداد را به عنوان جریمه نکول به همراه مابه‌التفاوت قیمت نقدی و قیمت اعمال به خریدار پرداخت می‌کند.

در صورتی که فروشنده ارزش قرارداد را به حساب خود واریز کرده باشد ولی طرف مقابلش (خریدار) با وجود ارائه درخواست اعمال، گواهی سپرده کالایی انبار را در اختیار نداشته باشد، بورس کالا به خریدار مجدداً مهلت خواهد داد که گواهی سپرده کالایی را از بازار تهیه کند یا کالا به انبار تحویل دهد. در صورتی که خریدار در مهلت مجدد اقدام به این کار کند، بورس ارزش قرارداد را از حساب فروشنده به حساب وی واریز خواهد کرد، در غیر این صورت (عدم ارائه گواهی سپرده کالایی توسط خریدار) درخواست اعمال خریدار کان لم یکن بوده و ارزش قرارداد به حساب وی واریز نمی‌شود و فروشنده نیز بدون پرداخت جریمه می‌تواند مبلغ را از حساب در اختیار خود خارج نماید.

يَدَدَا سَدَا «

Learning Options Contracts of Saffron

شرکت بورس کالای ایران

www.ime.co.ir

تهران، خیابان آیت الله طالقانی، بعد از تقاطع
ولیعصر (عج)، نبش خیابان بندر انزلی، شماره ۳۵۱
تلفن گویا: ۸۵۶۴۰۰۰۰